ప్రపంచ తెలుగు మహాసభలు
2017

మన తెలుగు

రాష్ట్ర విద్యా పరిశోధన శిక్షణ సంస్థ,
తెలంగాణ, హైదరాబాదు.

గణపతి ప్రార్థన

తొండము నేక దంతము దోరపు బొజ్జయు వామహస్తమున్
మెండుగ మ్రోయు గజ్జెలును మెల్లని చూపులు మందహాసమున్
కొండొక గుజ్జురూపమున కోరిన విద్యలకెల్ల నొజ్జయై
యుండెడి పార్వతీ తనయ ఓయీ గణాధిప నీకు మ్రొక్కెదన్.

సరస్వతి ప్రార్థన

సరస్వతీ నమస్తుభ్యం వరదే కామరూపిణీ
విద్యారంభం కరిష్యామి సిద్ధిర్భవతు మేసదా॥
పద్మపత్ర విశాలాక్షీ పద్మకేసర వర్ణిణీ
నిత్యం పద్మాలయా దేవీ సామాంపాతు సరస్వతీ॥

గురు ప్రార్థన

గురుఃబ్రహ్మా, గురుఃవిష్ణు, గురుఃదేవో మహేశ్వరః।
గురుఃసాక్షాత్ పరబ్రహ్మా తస్మై శ్రీగురవేనమః॥

తెలుగులో తొలి సాహిత్య ప్రక్రియలు తెలంగాణ నుండి ఉద్భవించినవి

1)	తొలి తెలుగు శతకం	వృషాధిప శతకం	పాల్కురికి సోమన
2)	తొలి తెలుగు ద్విపద కావ్యం	బసవపురాణం	పాల్కురికి సోమన
3)	తొలి తెలుగు ఉదాహరణ కావ్యం	బసవోదాహరణం	పాల్కురికి సోమన
4)	తొలి తెలుగు లక్షణ గ్రంథం	కవిజనాశ్రయం	మల్లియరేచన
5)	తొలి తెలుగు ద్విపదరామాయణం	రంగనాథరామాయణం	గోనబుద్ధారెడ్డి
6)	తొలి తెలుగు చంపూరామాయణం	భాస్కరరామాయణం	హుళక్కిభాస్కరుడు
7)	తొలి తెలుగు దండకం	భోగినీదండకం	బమ్మెరపోతన
8)	తొలి తెలుగు సంకలన కావ్యం	సకలనీతి సమ్మతము	మడికిసింగన
9)	తొలి తెలుగు యక్షగానం	సుగ్రీవ విజయం	కందుకూరి రుద్రదేవుడు
10)	తొలి అచ్చతెలుగుకావ్యం	యయాతిచరిత్ర	పొన్నికంటి తెలగన్న
11)	తొలి తెలుగు కథాకావ్యం	సింహాసనద్వాత్రింశిక	కొరవి గోపరాజు
12)	తొలి తెలుగు పురాణం	మార్కండేయపురాణం	మారన
13)	తొలి తెలుగు వచనాలు	సింహగిరి నరహరివచనములు	కృష్ణమాచార్యులు
14)	తొలి తెలుగు చారిత్రక గ్రంథం	ప్రతాపరుద్రచరిత్రము	ఏకామ్రనాథుడు
15)	తొలి తెలుగు కందం	కురిక్యాల శాసనం (కరీంనగర్)	జినవల్లభుడు
16)	తొలి తెలుగు ద్వ్యర్థి కావ్యం	రాఘవ పాండవీయం	వేములవాడ భీమకవి
17)	తొలి తెలుగు త్ర్యర్థి కావ్యం	ఎలకూచి బాలసరస్వతి	యాదవ రాఘవ పాండవీయం
18)	తొలి తెలుగు చిత్ర కావ్యం	దశరథ రాజనందన చరిత్ర	మరింగంటి సింగరాచార్యులు
19)	తొలి తెలుగు అవధానం, అవధాని	ప్రతాపరుద్రుని ఆస్థానంలో	కొలిచెలమ మల్లినాథసూరి
20)	తొలి తెలుగు గజల్	గాలిబ్‌గీతాలు	దాశరథి కృష్ణమాచార్యులు
21)	తొలి తెలుగు సీసపద్య శతకం	చెన్నమల్లు సీసము	పాల్కురికి సోమన
22)	తొలి గాథాసంకలన కావ్యం	గాథాసప్తశతి	హాలుడు

వర్ణమాల

అచ్చులు

అ	ఆ	ఇ	ఈ	ఉ	ఊ	ఋ	ౠ	ఌ	ౡ
ఎ	ఏ	ఐ	ఒ	ఓ	ఔ	ఁ	ం	ః	

హల్లులు

క	ఖ	గ	ఘ	ఙ			
చ	ౘ	ఛ	జ	ౙ	ఝ	ఞ	
ట	ఠ	డ	ఢ	ణ			
త	థ	ద	ధ	న			
ప	ఫ	బ	భ	మ			
య	ర	ల	వ	శ	ష	స	హ
ళ	క్ష	ఱ					

అంకెలు

౧ ౨ ౩ ౪ ౫ ౬ ౭ ౮ ౯ ౦

వారములు-7

వారముల పేర్లు	సంస్కృతనామములు
1. ఆదివారం	భానువారం
2. సోమవారం	ఇందువారం
3. మంగళవారం	భౌమవారం
4. బుధవారం	సౌమ్యవారం
5. గురువారం	బృహస్పతివారం
6. శుక్రవారం	భృగువారం
7. శనివారం	స్థిరవారం

తిథులు-15

పాడ్యమి-1	షష్ఠి-6	ఏకాదశి-11
విదియ-2	సప్తమి-7	ద్వాదశి-12
తదియ-3	అష్టమి-8	త్రయోదశి-13
చవితి-4	నవమి-9	చతుర్దశి-14
పంచమి-5	దశమి-10	పూర్ణిమ-15 లేదా అమావాస్య-15

పక్షములు-2

1. శుక్లపక్షం: పాడ్యమి నుండి పున్నమ వరకు 15 రోజుల కాలం. చంద్రుని కళలు రోజురోజుకు కొద్దికొద్దిగా పెరుగుతూ ఉంటాయి.

2. కృష్ణపక్షం: (పున్నమ తర్వాత) పాడ్యమి నుండి అమావాస్య వరకు 15 రోజుల కాలం. ఈ కాలంలో చంద్రుని కళలు రోజురోజుకు కొద్దికొద్దిగా తగ్గుతాయి. అమవాస్య రోజు చంద్రుడు కనిపించడు.

మాసములు - ఋతువులు: 12 : 6

కాలాన్ని లెక్కించడంలో చాంద్రమానం, సౌరమానం, బార్హస్పత్యమానం మొదలైన పద్ధతులున్నాయి. తెలుగు వారు చాంద్రమానంను అనుసరిస్తారు. ఇందులో చంద్రుని గమనాన్ని బట్టి లెక్కించడం జరుగుతుంది. పున్నమ రోజు ఏ నక్షత్రం ఉంటే ఆ పేరు ఆ నెలకు పెట్టడం జరుగుతుంది. ఉదా: పున్నమ నాడు కృత్తిక నక్షత్రముంటే అది కార్తీక మాసం.

మాసములు	ఋతువులు
1. చైత్ర, వైశాఖములు	వసంత ఋతువు
2. జ్యేష్ఠ, ఆషాఢములు	గ్రీష్మ ఋతువు
3. శ్రావణ, భాద్రపదములు	వర్ష ఋతువు
4. అశ్వయుజ, కార్తీకములు	శరదృతువు
5. మార్గశిర, పుష్యములు	హేమంత ఋతువు
6. మాఘ, ఫాల్గుణములు	శిశిర ఋతువు

నక్షత్రాలు : 27

1. అశ్విని	2. భరణి	3. కృత్తిక
4. రోహిణి	5. మృగశిర	6. ఆర్ద్ర
7. పునర్వసు	8. పుష్యమి	9. ఆశ్లేష
10. మఖ	11. పుబ్బ	12. ఉత్తర
13. హస్త	14. చిత్త	15. స్వాతి
16. విశాఖ	17. అనూరాధ	18. జ్యేష్ఠ
19. మూల	20. పూర్వాషాఢ	21. ఉత్తరాషాఢ
22. శ్రవణము	23. ధనిష్ఠ	24. శతభిషము
25. పూర్వాభాద్ర	26. ఉత్తరాభాద్ర	27. రేవతి

రాశులు-12

1. మేషం	2. వృషభం	3. మిథునం
4. కర్కాటకం	5. సింహం	6. కన్య
7. తుల	8. వృశ్చికం	9. ధనుస్సు
10. మకరం	11. కుంభం	12. మీనం

కార్తెలు-27

ప్రతి సంవత్సరం కింద చూపబడిన తేదీలకు ఒకటి రెండు రోజులు అటు ఇటుగా కార్తెల ప్రవేశం జరుగుతుంది. ముఖ్యంగా వ్యవసాయదారులు ఈ కార్తెల ఆధారంగా తమ పనులను నిర్వర్తించుకుంటూ ఉంటారు. కృత్తికకార్తెను కత్తెర్లు అని, మృగశిరకార్తెను ముర్గంబూనింది, పునర్వసును పెద్దపుష్యమి, పుష్యమికార్తెను చినపుష్యమి, ఆశ్లేషను అసలేరు అని పిలుస్తుంటారు.

1. అశ్వినికార్తె	:13 ఏప్రిల్
2. భరణికార్తె	:27 ఏప్రిల్
3. కృత్తికకార్తె	:11 మే
4. రోహిణికార్తె	:25 మే
5. మృగశిరకార్తె	:8 జూన్
6. ఆర్ద్రకార్తె	:22 జూన్
7. పునర్వసుకార్తె	:6 జులై
8. పుష్యమికార్తె	:20 జులై
9. ఆశ్లేషకార్తె	:3 ఆగస్టు
10. మఖకార్తె	:17 ఆగస్టు
11. పుబ్బకార్తె	:30 ఆగస్టు
12. ఉత్తరకార్తె	:13 సెప్టెంబర్
13. హస్తకార్తె	:27 సెప్టెంబర్
14. చిత్తకార్తె	:10 అక్టోబర్
15. స్వాతికార్తె	:24 అక్టోబర్
16. విశాఖకార్తె	:6 నవంబర్
17. అనూరాధకార్తె	:19నవంబర్
18. జ్యేష్ఠకార్తె	:2 డిసెంబర్
19. మూలకార్తె	:15 డిసెంబర్
20. పూర్వాషాఢకార్తె	:28 డిసెంబర్
21. ఉత్తరాషాఢకార్తె	:11 జనవరి
22. శ్రవణముకార్తె	:24 జనవరి
23. ధనిష్ఠకార్తె	:6 ఫిబ్రవరి
24. శతభిషకార్తె	:19 ఫిబ్రవరి
25. పూర్వాభాద్రకార్తె	:4 మార్చి
26. ఉత్తరాభాద్రకార్తె	:17 మార్చి
27. రేవతికార్తె	:31 మార్చి

సంవత్సరాలు-60

1. ప్రభవ
2. విభవ
3. శుక్ల
4. ప్రమోదూత
5. ప్రజోత్పత్తి
6. అంగీరస
7. శ్రీముఖ
8. భవ
9. యువ
10. ధాత
11. ఈశ్వర
12. బహుధాన్య
13. ప్రమాధి
14. విక్రమ
15. వృష
16. చిత్రభాను
17. స్వభాను
18. తారణ
19. పార్థివ
20. వ్యయ
21. సర్వజిత్
22. సర్వధారి
23. విరోధి
24. వికృతి
25. ఖర
26. నందన
27. విజయ
28. జయ
29. మన్మథ
30. దుర్ముఖి
31. హేవళంబ
32. విళంబి
33. వికారి
34. శార్వరి
35. ప్లవ
36. శుభకృత్
37. శోభకృత్
38. క్రోధి
39. విశ్వావసు
40. పరాభవ
41. ప్లవంగ
42. కీలక
43. సౌమ్య
44. సాధారణ
45. విరోధికృత్
46. పరీధావి
47. ప్రమాథీచ
48. ఆనంద
49. రాక్షస
50. నల
51. పింగళ
52. కాళయుక్తి
53. సిద్ధార్థి
54. రౌద్రి
55. దుర్మతి
56. దుందుభి
57. రుధిరోద్గారి
58. రక్తాక్షి
59. క్రోధన
60. అక్షయ

* 60 సంవత్సరాలు పూర్తయిన తరవాత మరల అవియే వచ్చును.

అయనాలు-2

1. **ఉత్తరాయణం:** మకర సంక్రమణం (సంక్రాంతి రోజు దాదాపు జనవరి 14) నుండి కర్కాటక సంక్రమణం రోజు (దాదాపు జులై 14) వరకు.
2. **దక్షిణాయనం:** కర్కాటక సంక్రమణం (దాదాపు జులై 15) నుండి మకర సంక్రమణం (దాదాపు జనవరి 13) వరకు.

కాల గణనం

60 తత్పరలు	- 1 పర
60 పరలు	- 1 విలిప్త
60 విలిప్తలు	- 1 లిప్త (3/ 5 సెకను)
60 లిప్తలు	- 1 విఘడియ (25 సెకనులు)
60 విఘడియలు	- 1 ఘడియ (24 నిమిషాలు)
60 ఘడియలు	- 1 రోజు (24 గంటలు)
2 1/2 విఘడియలు	- 1 నిమిషము
2 1/2 ఘడియలు	- 1 గంట
48 నిమిషాలు	- 1 ముహూర్తము
30 ముహూర్తములు	- 1 రోజు
1 విఘడియ	- 24 సెకన్లు

1 ఘడియ	- 24 నిమిషాలు
3 గంటలు	- 1 ఝాము
8 ఝాములు	- 1 రోజు
7 రోజులు	- 1 వారం
15 రోజులు	- 1 పక్షము
2 పక్షములు	- 1 మాసము
2 మాసములు	- 1 ఋతువు
3 ఋతువులు	- 1 ఆయనము
2 ఆయనములు	- 1 సంవత్సరము
12 సంవత్సరాలు	- 1 పుష్కరము
10 సంవత్సరాలు	- 1 దశాబ్దము
100 సంవత్సరాలు	- 1 శతాబ్దము
1000 సంవత్సరాలు	- 1 సహస్రాబ్దము
4 యుగములు	- 1 మహాయుగము
71 మహాయుగాలు	- 1 మన్వంతరము
1000 మహాయుగాలు	- 1 కల్పం
1 కల్పం బ్రహ్మదేవునికి	- 1 పగలు
2 కల్పాలు బ్రహ్మదేవునికి	- 1 రోజు
360 బ్రహ్మ దినములు	- బ్రహ్మకు 1 సంవత్సరం

తెలంగాణలో పూర్వం వాడుకలో ఉన్న కొలమానాలు

ద్రవ్యమానము

దమ్మిడి - 1 పైస

ఒక అణా - 6 పైసలు

బేడా - 12 పైసలు (దో అణా)

చారాణ - 24 పైసలు (వ్యవహారంలో 25 పైసలు)

ఆఠాణ - 48 పైసలు (వ్యవహారంలో 50 పైసలు)

బారాణ - 72 పైసలు (వ్యవహారంలో 75 పైసలు)

సోలాణ - 96 పైసలు (వ్యవహారంలో 100 పైసలు- రూపాయి)

ఘన పదార్థాలను కొలిచే పద్ధతులు

గిద్దె - 50 గ్రాములు (దాదాపు)

పిరిచిట్టి - 250 గ్రాములు (దాదాపు)

అరసోల - 2 పిరిచిట్టిలు (500 గ్రాములు)

సోల - 1 కేజి (దాదాపు)

తవ్వెడు - 2 సోలలు (2 కేజీలు)

మానెడు - 2 తవ్వలు (4 కేజీలు)

అడ్డెడు - 2 మానెడ్లు (8 కేజీలు)

కుంచెడు - 2 అడ్డెడ్లు (16 కేజీలు)

ఇరుస - 2 కుంచెలు (32 కేజీలు)

తూమెడు - 4 కుంచాలు (50 కేజీలు)

గిద్దెడు - 2 తూములు (100 కేజీలు)

ద్రవ పదార్థాలను కొలిచే పద్ధతులు

అర్ధ పావు - 1/8 లీటరు (125 మి.లీ.)

పావుశేరు - 250 మి.లీ.

అర్ధశేరు - 500 మి.లీ.

శేరు - 1000 మి.లీ.

సవశేరు - 1250 మి.లీ.

పొడవులను కొలిచే పద్ధతులు

బెత్తెడు - 3 అంగుళాలు (దాదాపు)

జానెడు - 3 బెత్తెలు (దాదాపు 9 అంగుళాలు)

మూర - 2 జానెలు (దాదాపు 18 అంగుళాలు)

అడుగు - 12 అంగుళాలు

గజం - 3 అడుగులు (1 మీటర్ కంటే తక్కువ)

భూములను కొలిచే పద్ధతులు

1 గుంట	-	121 చదరపు గజాలు
40 గుంటలు	-	1 ఎకరం
1 ఎకరం	-	4840 చ.గజాలు

బంగారం కొలిచే పద్ధతులు

గురిజెత్తు	-	1 గ్రాము
మాసయెత్తు	-	2 గురిజలు
వీసమెత్తు	-	3 గ్రాములు
బేడెత్తు	-	2 అణాలు
చుక్కెత్తు	-	పావలా
8 అణాలు	-	అర తులం (6 గ్రాములు)
తులం	-	11.5 గ్రాములు
తక్కెడ	-	150 తులాలు
మణుగు	-	8 తక్కెళ్ళు

ఇతిహాసాలు-2

1. రామాయణం 2. మహాభారతం

పురాణాలు-18

శ్లో॥ మద్వయం భద్వయం చైవ బ్రత్రయం వచతుష్టయమ్।
అనాపలింగకూస్కాని పురాణాని పృథక్ పృథక్॥

('మ' కారంతో ఆరంభమయ్యేవి - 2; 'భ' తో ఆరంభమయ్యేవి-2; 'బ్ర' అక్షరంతో ఆరంభమయ్యేవి-3; 'వ' కారంతో ఆరంభమయ్యేవి-4; 'అ, నా, ప, లిం, గ, కూ, స్కా' అనే అక్షరాలతో ఆరంభమయ్యేవి ఒక్కొక్కటి చొప్పున-7; మొత్తం 18 పురాణాలు ఉన్నవి.)

1. మత్స్యపురాణం
2. మార్కండేయపురాణం
3. భాగవతపురాణం
4. భవిష్యపురాణం
5. బ్రహ్మపురాణం
6. బ్రహ్మాండపురాణం
7. బ్రహ్మవైవర్తపురాణం
8. వరాహపురాణం
9. వామనపురాణం
10. విష్ణుపురాణం
11. వాయుపురాణం
12. అగ్నిపురాణం

13. నారదపురాణం
14. పద్మపురాణం
15. లింగపురాణం
16. గరుడపురాణం
17. కూర్మపురాణం
18. స్కాందపురాణం

చతుర్వేదాలు:

1. ఋగ్వేదం
2. యజుర్వేదం
3. సామవేదం
4. అధర్వణవేదం

పంచభూతాలు:

1. ఆకాశము
2. వాయువు
3. అగ్ని
4. జలము
5. భూమి

షట్ రుచులు:

1. తీపి
2. పులుపు
3. కారం
4. వగరు
5. చేదు
6. ఉప్పు

సప్త ఋషులు:

1. వశిష్టుడు
2. అత్రి
3. గౌతముడు
4. కశ్యపుడు
5. భరద్వాజుడు
6. జమదగ్ని
7. విశ్వామిత్రుడు

అష్ట దిక్కులు:

1. తూర్పు
2. దక్షిణం
3. పడమర
4. ఉత్తరం
5. ఆగ్నేయం
6. నైఋతి
7. వాయువ్యం
8. ఈశాన్యం

నవరత్నాలు:

1. మౌక్తికము
2. పద్మరాగము
3. వజ్రము
4. ప్రవాళము
5. మరకతము
6. నీలము
7. గోమేధికము
8. పుష్యరాగము
9. వైఢూర్యము

దశావతారాలు:

1. మత్స్యావతారం
2. కూర్మావతారం
3. వరాహావతారం
4. నారసింహావతారం
5. వామనావతారం
6. పరశురామవతారం
7. శ్రీరామావతారం
8. కృష్ణావతారం
9. బుద్ధావతారం
10. కల్కి అవతారం

సుమతి శతకము
(బద్దెన)

కం. : ఉపకారికి నుపకారము
విపరీతముగాదు సేయ వివరింపంగా
నపకారికి నుపకారము
నెపమెన్నక సేయువాడు నేర్పరి సుమతీ!

కం. : బలవంతుడ నాకేమని
బలువురతో నిగ్రహించి పలుకుట మేలా?
బలవంతమైన సర్పము
చలిచీమల చేతఁజిక్కి చావదె సుమతీ!

కం. : వినదగు నెవ్వరు చెప్పిన
వినినంతనె వేగపడక వివరింపదగున్
గనికల్ల నిజము దెలిసిన
మనుజుడెపో నీతిపరుడు మహిలో సుమతీ!

వేమన శతకం

ఆ.వె. : అనగననగ రాగ మతిశయిల్లుచునుండు
తినగఁ దినగ వేము తియ్యనుండు
సాధనమున బనులు సమకూరు ధరలోన
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ!

ఆ.వె. : తప్పులెన్ను వారు తండోపతండంబు
లుర్విజనుల కెల్ల నుండు తప్పు
తప్పులెన్ను వారు తమ తప్పులెరుగరు
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ!

ఆ.వె. : తల్లిఁదండ్రి మీద దయలేని పుత్రుండు
పుట్టనేమి వాడు గిట్టనేమి
పుట్టలోన చెదలు పుట్టదా, గిట్టదా!
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ!